

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 16 (1445)

Серада, 24 лютага 1960 года

Цана 40 кап.

Партыя нас да камунізма вядзе

XXIV з'езд Кампартыі Беларусі падвёў вынікі работ партыйнай арганізацыі рэспублікі за апошнія чатыры гады, вызначыў надалейшыя задачы, над вырашэннем якіх будуць працаваць усе камуністы, усе працоўныя Беларусі.

Час, што адцягала нас ад папярэдняга з'езду Кампартыі Беларусі, не такі ўжо вялікі. Але тым і вызначыла камуністы, усе савецкія людзі, што яны робяць у сістэмы тэрміны сапраўдныя цуды. Нагнялі нас на новыя поспехі гістарычных раішні XX і XXI з'ездаў КПСС, якія акрылілі народ, далі яму шырокую прастору для ўзлёту, адкрылі шляхі-дарогі ў наша светлае камуністычнае заўтра.

Камуністычнае грамадства — гэта не далёкая мара, не адзігнае тэарэтычнае выноса, а сяміміліяны крокі нашай сямгодкі, гэта тваі рубяжы, якія скарачаюць адзін за адным перад усёперамагаючай працоўнай энергіяй мас.

Мы добра папрацавалі за гэты час. Аб'ём прамысловай вытворчасці за прапаведаны перыяд па раслілі павялічыўся ў параўнанні з 1955 годам у 1,6 раза. Паранейшаму пераважае развіццё мела цяжкай індустрыі. На 63,1 працэнта ўзраста магутнасць нашых электрастанцый, а выпрацоўка электраэнергіі за прапаведаны перыяд павялічылася на 70 працэнтаў. І ўсё ж нам гэтага яшчэ недастаткова, настолькі вялікі тэмпы развіцця народнай гаспадаркі рэспублікі.

З увадам і дэліман газавоўдаў, калійнага камбіната і нафтапрацоўчага заводу адкрываюцца велізарныя перспектывы для развіцця ў рэспубліцы вялікай хіміі. І гэта ў Беларусі, якую яшчэ не так даўно называлі сям'янай і лапцюжай.

А якіх поспехаў дасягнулі нашы машынабудаўнікі! Не так даўно ўведзены ў эксплуатацыю аснашчаны сучаснай тэхнікай прадпрыемствы, які завод аўтаматных ліній, гадзінніквы, электратэхнічны і іншыя заводы. Даволі нагадаць толькі некалькі відаў прадукцыі нашых машынабудаўнікоў, як пуда-волат 40-тонны аўтамабіль-самазвал, трактары «Беларусь» новых марак, аўтаматныя лініі і інш., каб пераназначыць, што машынабудаўнічая прамысловасць на дзёна служыць справе тэхнічнага прагрэсу.

Мы не перацінаем тых поспехаў, якіх дасягнулі і харчовай, і лёгкай, і іншых галінаў прамысловасці, што выпускаюць тавары і прадметы народнага ўжытку.

Аб росце культуры нашага народа сведчыць і той факт, што радыёпрыёмная і трансляцыйная сувязь вырастае за чатыры гады ў 1,8 раза. Завершана радыёфікацыя гарадоў, радыёфікаваны дзве трэці дамоў калгаснікаў. Далейшае пашырэнне атрымае тэлебачанне. Наагулам рэтрансляцыйнае тэлебачанне ў Барыску, Баранавічах, Гродна, Віцебску, заканчваецца будаўніцтва тэлецэнтра ў Гомелі.

У партыі няма большых клопатаў, чым клопаты аб дабрабыце савецкага чалавека — будаўнікі камуністычнага грамадства. Гэтыя клопаты працягваюцца ў тых канкрэтных мерапрыемствах, якія прымае ЦК КПСС аб крывым уздыме ўсіх галін сельскай гаспадаркі, аб далейшым развіцці жыллёвага будаўніцтва, народнай асветы, аховы здароўя і г. д. Працэнт сельскай гаспадаркі Беларусі па вытворчасці мяса на душу насельніцтва абганіла славуістую быстравогую Амерыку. А неўзабаве той час, калі і па вытворчасці мяса на душу насельніцтва мы зраўняемся са Злучанымі Штатамі Амерыкі.

У адказ на раішні снежанскага Пленума ЦК КПСС у вёсцы з новай сілай разрагачае сацыялістычнае саборніцтва за дэтрміновае выкананне заданых самігодкі. Працэнт сельскай гаспадаркі рэспублікі бярыць на сябе павышаныя абавязальнасці. Зыходзячы з гэтага, пленум ЦК КП Беларусі, які адбыўся ў студзені, прыняў, што ў рэспубліцы ёсць усе магчымасці, каб калгасы і саўгасы выканалі заданні самігодкі па вытворчасці мяса ў 1963 годзе і па вытворчасці малака ў 1964 годзе.

Назясны агеаграфічны саборніцтва за дэтрміновае выкананне самігодкі ахапіў усе прадпрыемствы і будоўлі рэспублікі. Тысячы рабочых дамагаюцца права называцца бригадзмі і ўдарнікам камуністычнай працы, многія паследвалі патрыятычнаму пачыну ткачы В. Гаганавіч, рэстаўрыянік Мінскага заводу аўтаматных ліній камуніст А. Віташэвіч, шліфоўшыца падшышніккавага заводу камсамольца Ф. Алексеевіч, бригадзіра комплекснай бригады канвойнай прадукцыі УНР-19 трыста № 1 С. Ярашэвіч і многіх іншых. Вось яны, героі нашага часу, і не трэба ніякіх спецыяльных камандзіровак, каб хаць да іх, вывучаць іх вопыт, жыццё і працу.

Жыццё стала лепш, справы ў нашай краіне ідуць добра. Вось чаму ў пермад разгорнутага будаўніцтва камунізма ў нашай краіне асаблівае значэнне набывае ідэалагічная работа партыі ў масах. У пастанове ЦК

КПСС аб задачах партыйнай прапаганды ў сучасных умовах падкрэслівана, што галоўнае ў ідэалагічнай рабоце — гэта ўсемернае павышэнне камуністычнай с'ядомасці ўсіх працоўных, поўнае пераадоленне перажыткаў буржуазных поглядаў і нормаў, фармаванне новага чалавека, гарманічна развіцця члена камуністычнага грамадства, сістэматычная метаакрававая прапаганда пераваг сацыялізма і камунізма перад аджываючай свай вэк капіталістычнай сістэмай.

У гэтым вялікую ролю заклікаю адграць нашы творчыя саюзы — пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, тэатральнае таварыства, нашы культурна-асветныя ўстановы, Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў. Нам трэба так арганізаваць справу, каб пісьменнік, мастак, кампазітар без творчых камандзіровак быў цесна звязаны з працай і жыццём чужоўных савецкіх людзей, каб яны штодзень мававалі жыццую сувязь з жыццём і справай свайго народа, каб ніколі-ніколі не гасла ў іх сэрцах вострае адчуванне сучаснасці. Сваім пером, сваім новым творам аб сучаснай пісьменніцкай становіцца актыўным удзельнікам нашай «вялікай бучы, баявой і кіпучай». Нам трэба дамагацца таго, каб кожны верш, паэма, кожнае апавяданне і драматычны твор, апавесць і раман след глыбокі на зямлі пракадаці, каб яны паказвалі прыгажосць душы савецкага чалавека, яго шчырую адданасць справе ленінскай партыі, яго прагу да ведаў, яго думы і спадзяванні.

Гэтае пытанне знайшло шырокае абмеркаванне на пленуме Саюза пісьменнікаў БССР, які ўвора закончыў сваю работу. У кожным выступленні падкрэслівана, што беларускім літаратарам трэба пісаць творы не толькі багата зместам, але і мастацкі дасканалы. Пісьменнік, мастак, кампазітар усёй свай творчасцю, скрававай і светлае камуністычнае заўтра, заклікаю фармаваць мастацкі густ народа.

Але трэба не трымаць пад спудам на шматлікіх базах і склахах творы пісьменнікаў. Тым не менш, нашы гандлёвыя арганізацыі — спажывецкае кааператывы, кніггандаль і Саюздрук усё яшчэ трымаюцца старых, аджылкіх метадаў працы: яны дрэнна, наўмела, без любові да справы працоўнае беларускую кнігу да чытача. Гэты ж справядлівы дакор варта зрабіць і ў адрас некаторых бібліятэк рэспублікі. Мы не можам, не павінны мірнічаць з такім аб'яжымым стаўленнем да прапаганды творчасці пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў. Нельга трымаць гэтую важную ідэалагічную зброю партыі без ужытку.

У нас многа яшчэ фармалізма і бюракратызма ў рабоце арганізацый культуры і вельмі мала творчай ініцыятывы, пошукаў новых форм культурна-масавай работы. Культурна-асветная работа — самая жывае, самая цікавае, бо яна мае справу з нашымі чужоўнымі савецкімі людзьмі. А як часта нашы клубы, дамы культуры, бібліятэкі і хаты-чытальні гяінуцца ў хвалесце падзеі, як часта яны займаюцца нікому неабавязальнай культурніцкай, забавляльнай справай, забываючы на свой асноўны абавязак — несці ў масы веды, культуру, перадавы вопыт.

Зрабіць усё ўстаноў культуры сапраўднымі цэнтрамі культурна-масавай работы сярод сельскага насельніцтва, дзе гэтага справа ў найбольш занадочным стане, — востр дадзёная задача. Пры жадаанні, пры актыўнай дапамозе мясцовых партыйных, камсамольскіх і прафсаюзнаў арганізацый можна дамагчыся і ў гэтай справе вялікіх поспехаў. У рэспубліцы працуюць сто тысяч спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй і 150 тысяч з сярэдняй! Ці ж гэта не той рэзерв, пра які часам забываюць культурнікі. А колькі моладзі, камсамольцаў, ініцыятыўных, цікаўных прапуче ў нашых калгасах і саўгасах. Умела арганізуў гэтых людзей, заікаў іх, і яны будуць тваімі надзейнымі і вернымі памочнікамі, работнік культуры!

Якое шчасце існае наперадзе! — гаворыць герой апавядання Івана Громова «Запавыты камень». І наша краіна сапраўды першай у свеце пракадае шлях у камунізм, ідзе наперадзе ўсёго прагрэсуага чалавецтва. Налёгі гэта шлях, але пачэсны. І нам, радыым байнам вялікай арміі будаўнікоў камунізма — работнікам культуры, літаратуры і мастацтва, трэба існа заўсёды наперадзе, па шляху, указаным партыяй.

Пісьменнік і сучаснасць

22 і 23 лютага адбыўся другі пленум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР.

Ен разгледаў пытанні:

1. Пісьменнік і самігодка (дакладчык Янка Брыль).
2. Аб перабудове работы Саюза пісьменнікаў БССР (дакладчык стар-

шыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Пятрусь Броўка).

З цікавым і грунтоўным дакладам па першаму пытанню выступіў празаік Янка Брыль. Пасля разгарнуліся ажыўленыя спрэчкі, у якіх выступілі А. Адамовіч, А. Вялюгін, Ул. Юрэвіч, М. Аляксееў, І. Навуменна, І. Грамовіч, Р. Сабаленна.

Я. Назена, С. Грахоўскі, Ул. Няфёд, Ул. Карпаў, А. Русецкі, І. Шамякін, А. Бялевіч, М. Расток, А. Міронаў, А. Ус, А. Маўзон, Я. Васіліян, М. Гаруль, Р. Навалаў, Л. Навічэна, А. Асіпенка, П. Броўка.

У рабоце пленума прынялі ўдзел сакратар праўлення Саюза пісьмен-

нікаў СССР Л. Навічэна, намеснік загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ тав. Р. Навалаў, госці з Масквы і Ленінграда.

Пленум прыняў пастановы па абмеркаваных пытаннях. Правадзіцца справаздача аб рабоце пленума будзе зместана ў наступным нумары газеты.

У сваім дакладзе Янка Брыль падкрэсліў, што мінулы год — першы год сямігодкі быў багаты падзеямі сучасна-гістарычнага значэння. Разам з усім нашым народам, разам з нашымі сабрамі на ўсіх кантынентах планеты літаратары захапіліся біяскучымі пераамагамі савецкай навуцы, савецкай міралюбнай палітыкі, працоўным дасягненнімі і подзвігамі шматлікай арміі мірнай, стваральнай працы.

Значны падзеяй у нашым жыцці, гаворыць Янка Брыль, — быў летася Траці Усеаюны пісьменніцкі з'езд, за работай якога з банькоўскай заікаўленасцю сачыў увесь наш народ. Вуснамі партыі з'езд яшчэ раз напамінуў, якой павінна быць літаратура, якую мы маем гонар ствараць.

«Літаратура камунізма», гаворыць у прывітанні ЦК КПСС Траці з'езду пісьменнікаў БССР, павінна быць вялікай літаратурай не толькі па багачыню ідэянага зместу, але і па мастацкай дасканаласці. Вялікія ідэі патрабуюць высокага майстэрства, гераічны характары — дасойнага мастацкага ўвасаблення. Народу патрэбна літаратура, якая выхоўвае і вучыць чалавека праўдай і прыгажосцю мастацкіх вобразаў, духоўна ўбагачае яго, расшырае яго кругагляд, раскрывае рост с'ядомасці людзей у працесе камуністычнага будаўніцтва. Нашаму грамадству асабліва патрэбна літаратура, у якой актуальныя тэмы сучаснасці набываюць яркае мастацкае ўвасабленне.

Удасканаленне майстэрства, сур'ёзнае павышэнне патрабавальнасці да мастацкай якасці твораў з'яўляецца ў сучасных умовах адной з самых важных задач. Сапраўднае майстэрства дасягаецца на аснове неперарунай сувязі пісьменніка з жыццём народа.

«Вялікія ідэі патрабуюць высокага майстэрства», — так і толькі так, з такім азначэннем крытэрыю павінны падыходзіць мы да кожнага нашага твора, не робячы скідаў ні на чыны, ні на намеры аўтараў. І таму так радасна быць, калі над шырым полем будаўніцтва раменіцца ці над кволай зелянінай першых вопытаў заікае душыага беллю раскошная прыгажуня — абыяка сапраўднай пазіі, калі такой пазіі становіцца наша сучаснасць.

Дакладчык падкрэслівае, што майстэрства пісьменніка дасягаецца толькі ў самай цеснай, неперарунай сувязі з жыццём народа, што абавязак кожнага літаратара ўсталяваць подзвігі сваіх сучаснікаў, герояў сённяшняга дня, будаўнікоў камуністычнага грамадства.

Янка Брыль гаворыць пра пазіію беларускага паэта Пімена Панчанкі.

— Я паўтараю многіх, кажучы, што наш сучаснік, наш добры сціплы таварыш Пімен Панчанка — выдатны паэт, пазіія якога, калі мець на ўвазе ўсеаюны маштаб, яшчэ ўсё не ацэнена належным чынам. Не новым будзе і слова маё аб тым, што Панчанку па працугу ўсіх 25 год яго літаратурнай працы ў вялікай меры ўласціва было і застаецца вострае, жывое адчуванне сучаснасці, яго, у спалучэнні з выдатным майстэрствам, з неасаблівай па-

трабавальнасцю мастака да самога сябе, дае нам пазіію высокую класа, пазіію народную, жыццую.

Вось гэтую зайдросную ўласцінасць Панчанкі, яго вострае, страшнае адчуванне сучаснасці і яго выдатнае майстэрства варта яшчэ раз прыпомніць і падкрэсліць імяна сёння, у нашы вялікія дні.

Я Брыль звяртаецца да празаікаў, гаворачы аб тым, што ў барацьбе за спалучэнне глыбокай ідэінасці з высокім майстэрствам, у высакародным саборніцтве ўсіх пісьменнікаў за дасойнае мастацкае адлюстраванне сучаснасці беларускія паэты трымаюць пакуль што пераходны вынік у моцных руках. Ен мае на ўвазе, з аднаго боку, апавяданне, нарыс, мастацкую публіцыстыку, а з другога — лірыку ў шырокім значэнні гэтага слова, у ца-

«Іржа», Аляксееў Русецкага («Жнівень», «Бор»), Антона Бялевіча («Запавец», «Дай мне руку, чалавеч»), Сяргея Грахоўскага («Пачатак дарогі», «Крануўшыца», «Маці працы вафлагонгага») і некаторых іншых паэтаў старэйшага пакалення. Спіс «хорошых і разных» можна прадоўжыць імянамі маладзейшых паэтаў, такіх, як Навум Кісілёў, Аляксей Пысін, Ніл Гілевіч. У мінулым годзе яны выдалі па добрую зборніку вершаў, у якіх бадабра б'ецца пульс нашай сучаснасці.

Дакладчык адзначае першы зборнік маладога паэта Рыгора Барадзіліна «Маладыя над сходам», вершаваны рэпартаж Уладзіслава Надзвельскага «Будні Салігорскія» і творы іншых аўтараў.

Адначасова дакладчык лічыць, што ў нашай лірычнай пазіі ёсць

тась каля сямідзесяці арыгінальных апавяданняў. Калі лічыць, што секцыя прэзы адлічвае цяпер больш шасцідзесяці членаў, то гэта — вельмі мала.

— XX з'езд партыі заікаў нас «дамагацца таго, каб стаць першымі ў свеце не толькі па багачыню зместу, але і па мастацкай дасканаласці». Іншыя абароны так званая «сярэдняга ўзроўню» ў душы і ў цішы прапаведуюць вельмі выгадны ідэалагічны і графіманам нездаровы і шкодны прынцып прымірэнства з шэрай літаратурнай пасрэднасцю. Панціці «сярэдняга пісьменніка», «сярэдняга ўзроўню» перш за ўсё вельмі адносна. У свой час, пры Галтэкам і Чэхава, сярэднім пісьменнікам лічыўся і сучаснік Бараленка, творчасць якога магла б па-свойму ўпрыгожыць літаратуру любога з народаў свету. На такі сярэдні ўзро-

На здымку: у зале пасяджэнняў II пленума праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі. Фота Ул. Крука.

лым — жанры найбольш аператыўным, на якія каліздзе перша адпавядае за належнае вырашэнне сучаснай тэмы.

— У гэтым сэнсе мінулы п'ятнаццаты год, адзначае дакладчык, — прынес нам нямаля сапраўдных удач.

Сябры добрай пазіі з прыемнасцю адзначаюць той факт, што апошнім часам прыкметна актывізаваўся Анатоль Вялюгін. Вершы яго даволі часта з'яўляліся летас на старонках рэспубліканскага і ўсеаюнага друку. Баяна, страсна публіцыстыка, глыбокі лірычны роздум, яркія вобразы простых людзей, гераічны працы, савецкія, сонечныя малючкі роднай прыроды — усё гэта насычана ў паэце сваім, жыццёва-спадчынным падхам нашай гераічнай сучаснасці, усё адцута і прадумана глыбока, зроблена на высокім культурным узроўні.

Янка Брыль цытуе некаторыя вершы, якія гаворыць аб узростным майстэрстве паэта.

— Малады неспакой, хваляванне, умоцненнае сталым роздумам і сур'ёзнай патрабавальнасцю, — прыгажосць дакладчык, — чуваць у лепшых мінулагаўных вершах Максіма Танка («Вясна спачыла, ідуць праз бор», «Стары мост», «На выстаўцы абстракцыяністаў», «Роздум»), Пятруся Броўкі («Ты, мая пчола»), «Як я зрабіў паэтам», «Слябы»,

істотны недахопы. Яны, на яго думку, даволі характэрна і ярка правяліліся і ў мінулым годзе. У друку з'явілася шмат зарыфмаванай ганарыстай нудоты, напшылівай і пустой траскатні, сентымэнтальнай «жвачкі са слязоў», дзяскоўскага календарнага «славословія», дробязных па тэме і сатырычна-базавых практыкаванняў у жанры байкі, нямаля было безгустовых, вельмі слабых тэкстаў для пэнь...

— У старэйшых паэтаў такога чэста паўзе з-пад пара ад лішняй самаўпэўненасці, самалюбавання, ад мяшчанскай ляноты думкі і затхласці папучыняў, у маладых — ад нявольнасці, то куды горш! — ад не зусім чыстага ці проста халтурнага, спекуляцыйскага падыходу да свайго справы літаратуры.

Нельга, вядома, мірнічаць з такімі «свідаткамі вытворчасці», трэба вестці і існа самую жыццёвую барацьбу, аднак жа яны, гэтыя вельмі прыкрыя і ўсё яшчэ вялікія выдаткі, не павінны і не могуць засланіць ад нас беспасрэчна і значна дасягненні нашай сучаснай лірычнай пазіі.

Янка Брыль пераходзіць да аналізу творчасці беларускіх празаікаў. На яго думку, у мінулым годзе ў нас справа з апавяданнем, нарысам і публіцыстыкай выглядала значна горш.

У часопісах было надрукавана дзясць, нядаўна створаных, але творча ўжо сталых самадзейных калектывы. Найбольш шырока будуць прадастаўлены харавыя калектывы. І гэта не выпадкова. Пэсня аб ішчэй гаворыць — гэтыя словы народнага паэта Беларусі Які Купалы могуць стаць эпіграфам да харавога мастацтва нашых самадзейных калектываў.

Удзельнікі хораў пасляхова авалдоваюць складаным многаслоўным спяваннем. У высакародным саборніцтве з народнымі талентамі другіх абласцей творчы гонар Брэстчыны будзе абароніць ужо выправаўныя сілы. З новымі сучаснымі народнымі пэснямі выступіць хор калгаса імя Леніна вёскі Вялікае Падлесце. З гэтым хорам не прыняе творчую сувязь Беларусі дзяржаўны народны ансамбль пэні і танца, у прыватнасці яго мастацкі кіраўнік народны артыст БССР Г. Цітовіч.

Калганскі сельсавет «Перамога» Лунінецкага раёна падрыхтаваў оперу «Наталка-Палтаўка», якая будзе паказана 1 сакавіка ў Тэатры юнага глядача.

Заваявалі права выступіць з творчай справаздачай перад працоўнымі Мінска многія калгасныя калектывы мастацкай самадзейнасці Гродзеншчыны. Новымі дасягненнімі народныя члены сельсавету «Сіла Саветаў» з Навагрудчыны, дзе ўжо мена год існае харова калгаснага калгаса. Цікавы рэпертуар падрыхтаваў народны хор калгаса «Новае жыццё», якім кіруе ў параду шэфства мастацкі кіраўнік Карэліцкага раёна Дома культуры самадзейнага кампазітар П. Шаўко. Ен скончыў у мінулым годзе дзясцімесячныя курсы хармаістраў пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі і цяпер заваяваў вуздуца ў Мінскім музычным вучылішчы.

Побач з вядомымі калгаснымі і саўгаснымі казіалам, хорамі, аркестрамі, сямейнымі ансамблямі, танцавальнымі калектывамі на рэспубліканскім аглядзе выступіць мала-

вень можна арыентавацца! А як выбраць сярэдзіну для арыентацыі ў нас, дзе, калі гаворыць пра прозу, можна тую сярэдзіну адзначыць паміж Коласам і самым маладым празаікам? І чаму імяна траба арыентавацца на сярэдзіну? Грош чына таво, скажам, апавядальніку які не носіць у сваім салдацкім раўня маршальскае жэло Антона Чэхава ці ігнаа з нашых вялікіх папярэднікаў! Што ўжо з нас выйдзе, тое выйдзе, але, прынамсі, напаль-ва тва трэба правільна. І вымарыць нашы дасягненні неабходна вышэйшай меркай.

Сярод празаічных твораў мінулага года дакладчык адзначае апавяданні М. Лупскякова «Пераправа» і «Кірык». На яго думку, творчай культурай, маральнай чыстасцю і пэтычнасцю вызначаюцца апавяданні І. Навуменкі «Верасы ціўтуць», «Жуль Верн», «Новая хата». Апавяданне В. Быкава «Радасць», напісанае рукою таксама ўжо стала майстра, па-сучаснаму трактуе высакародную тэму простага, як гаварылася раней, «маленькага чалавека», які ў нас, як вядома, стаў гаспадаром жыцця. Сучасным, і па майстэрстве і па тэме з'яўляецца, на думку дакладчыка, апавяданне А. Чарнышэвіча «Калініншын с'ць», у якім пісьменнік уявае, мазай вера-разу, ускрывае і ганьба перажыці мінулага. Жывы, мастацкай мовай напісаны паэтам В. Віткам апавяданні «Насказанае слова» і «Трыбога ў Елінічах». Радаснай з'явай быў выхад першых зборнікаў І. Пташнікава і В. Адамчыка. Да-кладчык адзначае, што цікавую творчую заўку зрабіў некаторымі сваімі апавяданнямі малады празаік Б. Сачанка.

— Можна даць палёку і магчы-масць, — гаворыць Я. Брыль, — лепш выступіць у далейшым самым маладым апавядальнікам, якія зрабілі толькі першы, насьмелы, устры-вожаны крок у літаратуру. Маю на ўвазе А. Дамашэвіча, Я. Каршукі-ва, М. Аўсееву і іншых таварышаў, выхаваннем якіх займаецца «Мала-досць».

Але ў адносінах да некаторых старэйшых недаравальным было б не сказаць некалькі горкіх слоў.

Шіпам мы, таварышы апавядаль-нікі, апошнім часам у большасці не-цікава: вяла, шэра, млагаслоўна, без таго маладога, высокага ўздыму, якім вызначаюцца лепшыя ўзоры нашай сучаснай паэтычнай лірыкі, без значнай думкі, якая спрадкуче лі-чылася першаасновай сапраўднай прозы.

Есць такое і ў тых таварышаў, якія апавяданні я назваў як лепшыя ў мінулым годзе, назваў, не ўспом-ніўшы пра іх слабейшыя, недада-нутыя апавяданні. Яшчэ ў большай меры нашы агульныя недахопы прыкметныя ў іншых старэйшых апавядальніках, чыя творы, пры ўсёй сабробскай прылінасці, нельга за-лічыць да нашых дасягненняў.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Выстаўкі і мантажы

Культурна-асветны ўстаноў Краснапольскага раёна рыхтуюцца да 90-й гадавіны з дня нараджэння вялікага заснавальніка Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы Уладзіміра Ільіча Леніна.

Цікавае фотавітрына, прысвечанае жыццю і дзейнасці праўдара рэвалюцыі, абсталявана ў раўнянай біблія-тэце. Тут прадстаўлены творы Уладзі-міра Ільіча, бібліяграфічныя літэра-туры. У бібліятэцы наладжаны ленін-скія чытанні, рыхтуюцца канферэн-цыя чытачоў на тэму «Вобраз Леніна ў мастацкай літаратуры».

Студыі, вітрыны, кніжныя выстаўкі, прысвечаныя знамянальнай гадавіне, падрыхтаваны таксама ў Нерымнаў-скай і Стайкаўскай сельскіх бібліятэ-ках.

Для рабочых сталіцы

У Доме культуры мінскага буд-трэста № 5 адбыўся канцэрт-лекцыя на тэму: «Жанры сімфанічнай музы-кі». Лекцыю працягаў музыкантаў Л. Аўрэлія.

Сімфанічны аркестр Беларускай дзяржаўнай філармоніі выканаў творы Бізэ, Бетховена, Калінінківа, Му-сарскага, Пучына, Арыста А. Валю-жына і суправадзілі аркестра пад кіраўніцтвам дырэктара Б. Афанасье-ва выканаў канцэрт для скрыпкі Ка-балеўскага.

Пісьменнік і сучаснасць

Якіх толькі спраў няма ў чалавека, што прыхае ў сталіцу на некалькі дзён! А ў дэлегата перта'езду тым больш...

Камбайнер калгаса «Чырвоная змена» Рэчыцкага раёна Герой Сацыялістычнай Працы Іван Уласавіч Кулеш змайшоў свабодныя хвіліны і для таго, каб адгукнуцца на запрашэнне скульптара Івана Міско. І тут, у майстэрні, ён расказвае аб сваіх працоўных подзвігах.

Мастак слухай героя і шукай дакладных штыроў, якія б перадалі партрэтнае падобенства і натхненне перадавога чалавека.

Творчую ўвагу маладога скульптара даўно прыцягваюць вобразы нашых сучаснікаў. Сярод яго работ — партреты слесаря завода ім Кірова дэпутата Вярхоўнага Савета БССР Сушынскага, вядомага беларускага вучонага-акадэміка Пракапчука, паэты-рэвалюцыянера Таўлая і інш.

На здымку: дэлегат XXIV з'езду Кампартыі Беларусі І. Кулеш у майстэрні скульптара І. Міско.

Тэкст і фота І. Салавейчыка.

СУРОВЫ НАПАМІНАК

Гэта добра, што голас паэта даходзіць да нас і сёння з каліністых франтавых дарог, з суровых аблоў Валдайскай Айнавай вайны. Так яно і павінна быць: срод песень нашых мірных дзён ён гуцьмі перасярогаў супраць падвокаў падпальшчыкаў новай вайны, якія ўсё не сумімаюцца і час-ад-часу выпешчанымі рукамі хапаюцца то за халодную, то за гарачую зброю. Праўда, час ужо не той, і таму іх ваяўніча гарача даволі хутка астывае. Усё ж не пашкодзіць напамінак прэстым людзям аб пільнасці. Менавіта такім напамінкам і з'яўляецца зборнік вершаў паэта-франтавіка Міколы Сурначова «Зара барвовая», у якім лаўнай прадстаўлена творчасць песняра, загінуўшага пад Берлінам, чым у выданні з 1946 г. зборніку «На сурмах баравых».

Амаль пад усімі вершамі сціплай кніжкі стаіць незабыўныя франтавыя даты. Таму і не дзіўна, што самі вершы — гэта шчыра і ўсхваляваная споведзь гарачага і мужнага сэрца.

Вось ён, пачатак песні: вершы «Наказ» і «Барвовая зара». У першым з іх выразна адчуваецца жартуна, гумарыстычная інтанацыя, ад парананнаў і упадабненняў пахне гіпербалы, радкі часам гуцьмі на мяжы пароды. У другім — першыя радкі, можа, тронкі і сентыментальныя, перасярогаў памяцямі формамі — «дарожка», «сядачок», «спінка», «галужка», «скалоўка». Тут пануе знеўняна апісальнасць. Далей голас робіцца больш шчырым і размаўлявым, на творы ў лірычнага героя розум і стрыманая замяшчэнасць. Напрыклад:

Сняжычкі вольна ляталі,
На лоб, на вусны апалалі
Я ім зазірсоўсіў.
А пасмеў бы,
Сваім цяплом
Цябе сгарэў бы.

І яшчэ ў адным вершы — «Пра кабэ не сіў і не гадаў» — тэма каханна пакуль не прасякнута ваянімі трыюнамі, у ім настрой захвалення чароўнаю дзячыня.

Але вось ужо ў вершы «На расціні» залунаў і павеў гаротай маты растання, не таго бялоручна-нашчэпа растання з адзінай на ўвесь свет абрання, а растання з дзячыняй, да якой «сладкімі неглыбымі даўнейшай дружбы шлях адначан», растання, якое выклікала крыўду за тое, што пацудзе не расціла, не заліла кроў чарунічым полдзем. І ў падтэксце чытаецца: «А тым часам залітавала вайна».

Вось і адметна іншае, уласна франтавое адчуванне размовы з каханай праўда логічнаму паштоўку (верш «Паштоўка»). Гэтую паштоўку пры феіма жаданні знаходзіцца магчымасць прачытаць толькі тады, «калі змаўчаць мімаміты», і то прачытаць за аглядка на смерць... Ды не хочацца думаць пра смерць вайны. Перад ім паўстаюць паліяныя слязіны юнацтва і спячалеяныя фашысцкай навалы асірацела зямля, якая, дымячыся, кіла да помсты і прагне вызвалення. Чароўная казка юнацкага сэрца грэе і падбадзёрвае вайна на цяжкіх дарогах баб і ў вершы «Ты мне патрэбна, як глебе вада».

Ва ўсіх гэтых вершах паэт не награвашчае жахаў вайны, не стварае змрочных карцін, якія прыгнэталі б чытача. Гэта адзіна з істотных элементаў пошчырку М. Сурначова.

І ва ўсіх вершах зборніка паэт свайго воініска абавязак успрымае як добрасумленнае выкананне даручанай вайнай, нягледзячы і ў многім будзёнай справы. Вайна і нават падзвіг не астываюцца, паэзія — ва ўспамінах пра юнацтва, каханую дзячыню, палі і сенажыт рэдага храю, незабыўнейшую і найрадзейшую маці. Толькі як маладзкі раптам

успыхне ў пранікнёных радках гнеў супраць вылюдкаў-фашыстаў... А так пануе спакойная, вытрыманая, мужная інтанацыя.

У вершы «Як неба рассякла ракету» перад нам, як на ленте кінематографа, мяняюцца батальныя малюнкы. Мы бачым, як дружна боіць дальнабойныя, як «атаку слававольцы кацшчы нашай рускі грым», як ідуць наперад танкі, як снуюць у небе аэстражы, як, ускінуўшы штыкі, пайшла на прыступку лямбозная пяхота. Але ці ёсць тут лямбозная прыгажосць бою? Не, яно няма. Ёсць уседжалежны патрэбнасці і неадыхальнасць гэтага грознага поступу тэхнікі і людзей у імя таго, каб адсталяць або вызваліць родную зямлю.

Вось гэтае успрыманне баявога франтавога жыцця як у многім будзёнай, ратнай працы — таксама адна з істотных рыс пошчырку М. Сурначова. І гэты рыс ідзе ад сабранасці і дысцыплінаванасці саветаўка вайны, у кожным учынку, якое адчуваецца ўсёдажалежны ваяцкай высароднай мэты, «дзеля іной ён не лічыцца ні з нягодзі, ні з небедзекамі і не баіцца нават смерці».

У радках вершаў М. Сурначова мы адчуваем якасць подых таго здзіўляюча масавага гераізму, які шмат разоў ашаламляла працяжлівасць на палю Валдайскай Айнавай вайны. Гэтае адчуванне і з'яўляецца пафасам, душой вайны-паэта.

Вельмі цёпла і шчыра гаворыць Сурначоў і пра тое, у імя чаго ён мужна, заўята, з унеўняна рашучасцю і непрымырлівацю змагаецца з ворагам. Іто перапаўняе пацудзе любові да Радзімы, болю і крыўды за спакатваную і скаваную родную зямлю, жадаючы помсты за яе страты і раны. У яго савецкім патрыятызме — кожны каваляк нашае вялікае бацькаўшчыны, з якім звязана франтавое жыццё паэта, але самыя запаветныя яго думкі накіраваны да роднага краю, да родных мясцін, дзе ён рос і марыў, дзе вучыўся і працаваў, дзе спазнаў характэрныя першыя моманты сутрачунь.

Гэта мы бачым у вершах «Штодзень вайны мяне шляхі», «Старонка мая, у смутку», «Шчыры мароз, ні сівыя бураны», «Ліст да маці», «Смага», «Прысяга ў аблох», «Запавет салдата» і інш. Так, у вершы «Штодзень вайны мяне шляхі» ён гаворыць:

Вайна, што такі лёс можа напаткаць і яго самога. Часам трыюнавая думка вынікае ў яго вершах... І на наш вайніч жалы здарылася так, што воякі-ветраны, які ваяваў на здзіўляючых многіх франтах, загінуў пад Берлінам напярэднім перамогі. Песня маладога, таленавітага паэта стала недаспаўнянай... Але яна жыве і доўга будзе хваляваць сэрцы чытачоў сваёй прастотай, мужнасцю і шчырасцю.

Я. ШАРАХОЎСКІ.

Бібліятэкары-гаганяўцы

Калі ў Пружанскім раёне стала вядома пра подзвіг Валюціны Гаганявай, дзесяткі людзей на розных участках грамадскай вытворчасці падзелілі пачыны вышываючых прадзільшчыцы. Не засталіся ў баку і культурнікі. Аня Петруковіч і Вольга Корсак лічыцца лепшымі сельскімі бібліятэкарамі ў раёне. І яны вышывалі паэзію працаваць у адстаючых бібліятэках: Вольга — у Хораску, Аня — у Смалюску. За чатыры месяцы дзючыты здолелі давесці кнігу да кожнага калгаса-га двара. Цяпер камсамолькі спабарнічваюць за прышчэпаванне даждзёнай кнігі да кожнага пісьменніка.

На здымку: Вольга Корсак (лева) і Аня Петруковіч падбіраюць у раёнай бібліятэцы кнігі для перасолак.

Фота П. Жарскага.

З канцэртаў у госці

Пры Мясешкаўскім сельскім клубе працуюць драматычны і харавы гурткі калгаса імя Калініна Слуцкага раёна. Добра зарэкамэндаваў себе дзючы аркестр калгаса, які налічвае 17 чалавек. Самадзейныя артысты часта наладжваюць канцэрты не толькі на сцэне свайго клуба, але і ў суседніх сельскагаспадарчых арцелях.

У сёлетнім годзе калектыў мастацкай самадзейнасці пабыўаў у канцэртах у калгасах імя Будзёнага і імя Гельмана. Перад пачаткам канцэртаў заўсёды чытаюцца лекцыі і даклады аб задачах, якія стаяць перад калгаснікамі па дэмакратычнаму выкананню сямігоднага плана.

С. ВЕРАБЕІ, загадчык Мясешкаўскага сельскага клуба Слуцкага раёна.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Недахопамі некаторых леташніх апавяданняў дакладчых лічбчых тэматычных убогасць, прыземленасць і настрямную шматслоўнасць, якая ёсць, на яго думку, у большасці нашых апавяданняў апошняга часу.

Часта, напрыклад, наіравацца такое ў І. Грамовіча, М. Ракітнага, Ус. Краўчанкі, з-пад пера якіх раней выходзілі цікавыя апавяданні. Пацяжэў чамусьці і без пары разгамаўнаў па-старым наядна выслы і востры А. Рылько. Даволі настойліва, але без прыкметных удач шукае сябе ў апавяданні Р. Сабаленка. Задоўга не заўважаецца творчага росту ў М. Даніленкі...

І яшчэ адна беда — пасіўнасць. Маўчаць апошнім часам такія добрыя апавядальнікі, як А. Кулакоўскі, І. Мележ, І. Шамякін, Неараўмеда прыціх Я. Васіленак. Маўчыць пакуль што і М. Лынькоў, творчы аўтарытэт і прыклад якога як наведзіта вельмі многа дапамог бы нам, і старэйшым, і моладзі.

Становіцца з апаўдненням, без лішняй панікі гаворчыць, трыюнавае. Няхай нас не паляшае тое, што і ва ўсёй савецкай прозе вельмі мала паспраўднаму добрых апавяданняў. Пісьменнікі Украіны апошні свой пленум прысялілі ўздому апавядання і нарыса. Ці не пара і нам заняцца гэтымі жанрамі калектыўна і па-гаспадарску? Хоць ужо такога становіцца, што адзін, два, тры празначны лірыкі будуць быць трыюноў, прасіць увагі да свайго жанра, а ў адказ ім адзін, два, тры спікі пахіжываць: «Не можа, бачыце, напісаць раман, дык і разведзіце істарыку». Пара канчатч і з такой, нявядома каму патрэбнай несправдлівасцю, што на нашых літаратурных парадах дабраму, «сталому майстру І. Навуменку, які піша апавяданні, адводзіцца ледзь не дзесяце месца пасля маладога аўтара пасрэднага рамана Ул. Дадзімава, калі добрая кніга апавяданняў В. Быкава «Жураўліны крык» выдаецца тыражом 6 тысяч экзэмпляраў, а слабеячый апавеснік Н. Навасельска «Дело поучается вам...» завалены ўсе магазіны і кіеўскіх рэспублікі... Пара разведць недарэчны міф пра чытача, які як быццам перастаў любіць добрае апавяданне. І нашым выдаўцам, і бібліятэкарам, і кніганадлерам неабходна напомяніць старую іспіну аб тым, што якасць кнігі не акрэсліваецца яе лістаком. Вільсучым сьвярдзнем гэтага быў наядні і сьведна-трыюнальны воякі вялікага малафарміста Чэхава. Ён гарнарыў калісьці, які вольшый свайг залуцат, тым, што адваўваў кароткаму апавяданню законнае месца ў літаратуры. Трэба і нам адчуць такі гонар. У імя далейшага ўздому нашай літаратуры, якая паніна шчыльней і глыбей наблізіцца да жыцця, лепш аднострэваць героіну нашай сучаснасці, трэба нам захаваць за праязай малых жанраў тое часнае месца ў вялікай літаратуры, якое адваўвалі ёй нашы слаўныя папярэднікі. Трэба нам гэтую прозу стварыць так, як стварылі мы нашу далёка вядомую і многім народам любімую паэзію.

Дакладчых спыненняцца далей ў друку на працягу апошняга года.

Памятаючы тую іспіну, што «нашаму грамадству патрэбна літаратура, у якой актуальныя тэмы сучаснасці набываюць яркае мастацкае ўвасабленне», неўга з чыстым сэрцам, без сідкаў на тэму, на апэратыўнасць, а часам і на сапраўдны ці ўяўны аўтарскі ранг, назваць апублікаваны летас нарыс, публіцыстычны артыкул, памфлет, фельетон, якія можна было б назваць сапраўды мастацкімі. Гэта — не агучыцца ахайванне, як можа камаўска зладца. Разам з вамі я з прыемнасцю захчу прыватіць сёння нашага працавітага, сціплага таварыша, майстра свайг справы Ігната Дуброўскага з заслужаным пэсемажам: яго нарыс «Светлы шлях» адначан прэміяй часопіса «Дружба народаў» побач з «Лядовай кнігай» Ю. Смуула і нарысамі Івана Антонова. Нарыс адносна добры і надранны летас напісалі, скажам, А. Рылько («Гідзень на Віцебшчыне»), І. Новікаў («Побач сябры»), Ул. Дадзімаў («Новая песня Бярэзю») і некаторыя іншыя пісьменнікі і журналісты. Ды ўсё гэта — беручы вельмі адносна гаратунаваць з тым, што ў нас ёсць, а не з тым, што ў нас павінна быць.

Рэдакцыя «Полымя» падрыхтавала да друку цыкл антырэлігійных і антынацыяналістычных памфлетаў ўкраінскага пісьменніка Ю. Мельнічука, якога сябры з пашанай, а ворагі з лютай нянавісцю называюць дастойным паслядуючым бліскучага публіцыста Я. Галана. Галана, як вядома, Пій XII адлучыў ад царквы, на што пісьменнік адказаў памфлетам «Пілю на папу!» Цяпер нашы ворагі за мяжой страшач Мельнічука: «Пішы, пішы, будзе і табе, як Галану!» А Мельнічук піша, — памфлеты яго часта з'яўляюцца ў перыядычным друку, выходзяць брашурамі. Вострыя, трапныя, баявыя! Гэта, таварышы, подзвіг, гэта і сапраўдны літаратура. З памфлетаў Мельнічука «Полымя» адбрала некалькі часткова на беларускіх мастацтвах. Чытаець такое — і сорамна ад думкі: а дзе ж нашы, свае публіцысты? Няўжо, скажам для прыкладу, гэта найлепшая форма антырэлігійнай прапаганды — усё тым нудныя і аднастайныя газетныя апавяданні аб тым, як бабка Такая або састарыла айцец Афанасій парвалі, шарэць, з рэлігіяй? Праўда, у гэ-

тым сэнсе і нашы клубы маглі б працаваць куды лепш, культурней, але давайце перш за ўсё гаварыць пра свой, пра наш пісьменніцкі абавязак. І не толькі, вядома, у справе барацьбы з рэлігіяй. Няма ў нас і іншых перажыткаў.

Нам, як паветра, як хлеб наядніны, патрэбна актыўная, баявая, таленавітая, высокакультурная публіцыстыка. Нарысам, артыкулам, фельетонам, памфлетам мы, пісьменнікі, павінны перш за ўсё абяспечыць нашы часопісы, аживіць, нарэшце, свой «ЛІМ», зрабіць, як людзі кажуць, смешным наш прэсна-сатырычны «Вожык». Мы павінны з'явіць сур'ёзнасцю, з пацудым высокага абавязку адгукнуцца на пастаноўку ЦК КПСС «Аб задачах партыйнай прапаганды ў сучасны момант», — адгукнуцца дзейным, зацікаўленым удзелам у партыйным і маладзёжным друку, на радыё і тэлебачанні.

Абавязак нялёткі, але пачэсны і неадкладны. Далей Я. Брыль выказвае некаторыя заўвагі па творах буйных жанраў.

Некаторыя з праявлячых нашай літаратурнай вытворчасці, — гаворыць ён, — часта кіруюцца ў свайг прычыны прыказкай: «Горчак сыро не бывае»; ім здаецца, што сучасная тэма патрэба ад іх не столькі ідэйна глыбокага і высока мастацкага вырашання, як вырашання хуткага, апэратыўнага. Ім нібыта ўзляецца нават нейкі асабісты чытач, які так згадада на іх сьмры, але гарачай прадукцыі, што проста так-такі не хоча нічога іншага чытаць, а толькі чакае дз стогне ад смага.

Такі падыход да літаратурнай справы несур'ёзны, нячысты і шкодны. Разумнае сучаснае тэма не павінна быць спрошчаным, вузкім. Адсутнасць або недастатковую вырашанасць найбольш перадавога ў наш час марксісцкага светапогляду, які дае літаратуры магчымасць праігнава на заўважыць у жыцці новае, абгучыць яго і прабацьчы, неўга і падмаіць, ні замаксаваць ніякімі часта знешнімі атрыбамі самай надзейнай, самай моцнай сучаснасці. І другое: «вядзі ідэі патрэбна высокага майстэрства», якое даецца нялёткі і толькі сумленным работнікам. Хочучы быць сапраўдным мастаком слова, гэтыя іспіны, па-народнаму жакучы, і не абыйдзец, і не аб'ездзе.

Ад буйных твораў неўга, вядома, патрабаваць такой жа апэратыўнасці, як ад твораў малых жанраў, аднак да іх неўга падыходзіць без аднолькава прычыпчовай, высокай патрабаваўнасці.

З пачі паем, упершыню апублікаваны ў мінулым годзе, найбольш цікавымі дакладчых лічбчых толькі дзе: лірычна паэма С. Гаўрэсева «Штодзёны лістапад» і «Нібыта казка» М. Лужаніна «Хто робіць пагоду».

«Штодзёны лістапад», на думку Я. Брыля, — гэта залушчана і мужная песня нашай цудоўнай сучаснасці, чыстому юнацкаму каханню. Надранна відаць у ёй лірычны герой, юнак, што ў суровыя дні вайны быў дзіцем, у асыны вочы якога жудасна зазіраўла фашысцкая акупацыя, які цяпер стаў работнікам і салдатам, будаўніком і ахоўнікам жыцця. У аднострэне ад ранейшай паэмы С. Гаўрэсева «Ней», у гэтай паэме, хоць і з перабоямі, але ёсць паэтычна сапраўдны паэзі, унеслі і хваляючата. Значна ўзружэў радок паэта, пасталела яго рука.

Месцамі, аднак, паэт зрываецца з голасу, пераходзіць на гарачую, але цямяную і трохі наўную рыторыку. Сям-там у камазіцыі тэма не хапае, для належнай аснасці і стройнасці, дробны, але значны штыроўкі. Ёсць і смешныя промахі, — калі, напрыклад, вяртаюцца з Забайкалля ў Беларусь, героі перазадажча спачатку Волгу, а пасля ўжо Англію...

Хочацца пададць С. Гаўрэсеву дзіваваць усё гэтыя недахопы ў дэтайнай працы над паэмай, якая вартая самай стараннай дапрацоўкі.

Чытаючы наўма-казку М. Лужаніна «Хто робіць пагоду», успамінаюцца класічныя акрэсленне: «Для даячэй трэба пісаць таксама, як для дарослага, аднак яшчэ лепш». Так гэтая паэма і напісана. Колькі тут вясёлай і разумнай выдумкі, ведання жыцця і багатай народнай творчасці! І якім шматфарбным кілімам разгарнулася тут моўная культура паэта! Як здорава спалучаецца ў гэтай «нібыта казцы» прыгажосць казачная з прыгажосцю нашай сапраўднасці!

Не радуе, на жаль, другая леташняя паэма М. Лужаніна «Мая ручаіна», — працягвае дакладчык.

Многа ў ёй ужо знамага нам, што даўнавата з'явілася ў літаратуры, на сцэне і на экране. Не выратоўваюць становішча і верныя памочнікі Лужаніна — яго добрая мова і яго высокая культура верша.

Паэма А. Бялевіча «Каранні дуба», на думку дакладчыка, таксама не ўносіць нічога новага ні ў творчасць яе таленавітага аўтара, ні ў нашу літаратуру тым больш.

У ёй, — гаворыць Я. Брыль, — зашмат наўнай стыхіі і вельмі мала арганізуючага пачатку. Бялевіч даўно з'яўляецца сталым майстрам паэзіі, і пазнавата ўжо хваляць яго толькі за слова, за радок, за пасобная ўласныя масціны. Ад яго чытач мае права патрабаваць многа, бо ён і зольны многая зрабіць.

Дакладчык падкрэслівае, што на нашым паэтам варты ўспоміць той час, калі яны дастойна ўбагачалі слаўныя вітчынныя традыцыі Куляны і

Коласа, пасля якога спабарнічалі з лепшымі паэтамі Савецкай краіны, стварачы «Сцяг брыгады», «Янука Сялібу», «Ясны кут», «Сям'ю», «Аповесць пра залатое дню» і іншыя паэмы, што так добра служылі і служыць нашай сучаснасці сваім высокім майстэрствам...

Дакладчых спыненняцца на першых кнігах раманаў І. Гурскага «Мір хадзіма» і Ул. Карпава «Вясенні ліўні». Першы з іх прысвечаны Кастрычніцкім надзеям у Беларусі, другі — адлюстраванню жыцця і працы мінскіх аўтавадоўцаў.

Тэмы, баспрічана, вельмі цікавыя, і кнігі могуць быць вельмі патрэбныя. Пры адной, вядома, умова: калі яны будуць зроблены на належным майстэрскім узроўні. Ужо цяпер, пасля апублікавання ў перыядычных першых кнігах раманаў, я не знаходжу пакуль што падстаў лічыць іх значнымі літаратурнымі з'явамі, беручы хоць бы адносна да нашай сучаснай беларускай эпікі. Нама, аднак, і належных падстаў, пакуль раманы не дапісаны, даваць ім поўную закончаную ацэнку.

З вясеннаці апавесці, якія былі надрукаваны летас, першае месца, на думку дакладчыка, належыць апавесці «Агонь і снег» з тэатралогіі «Трыюнавае шчасце» І. Шамякіна, якая наядна выйшла з друку.

«Агонь і снег», — гаворыць Я. Брыль, — поспех Шамякіна, новы і значны якасны скачок у яго пісьменніцкім станаўленні. Сваім уласным голасам, нікога не пераймаючы, бо вучоба — не перайманне, беларускі прыказк загарварыў пра Айчынную вайну так, як можа гаварыць пасля XX з'езду нашай партыі, — па-новаму, па-сучаснаму, больш смела і праўдліва. Шамякін паказаў нам, што ён умее пісаць не толькі займальна, але і глыбока, што ён, лепш за многіх з нас валадоўчы сюжэтам, умеа даць свайму герою і падумаць, і паразважаць над жыццём, адчуць у ім і прыгожае і паганнае значна глыбей, чым ён, шмамякініскі герой, рабіў гэта раней.

Найбольш цікавымі па спалучэнню значнасці, сучаснасці зместу з майстэрствам пасля шамякініскай апавесці дакладчых лічбчых апавесці А. Карпава «Данута», А. Савіцкага «Кедыры глядзяць на мора», А. Рылькі «Мядовыя краскі», І. Пташнікіна «Не па дарозе», Б. Бур'яна «Твая апавесць», Р. Сабаленкі «Караліныцы»... Прамоўца спыненняцца на раздзяле гэтых твораў, а таксама на апошніх «Папавы» А. Асіпенкі, «Первоуток» П. Васілевіча, «Іншач з табою» М. Салодкіна і іншых творах. Ён гаворыць таксама аб новай апавесці А. Кулакоўскага «Дома». На яго думку, твор цікава задуманы і добра пачаты, але рыхлы на кампазіцыі, вялі па сюжэту, нарытоўка на абмалеціцы вобразав. Калі б А. Кулакоўскі больш грунтоўна вывучыў тым абставіны, у якіх жыўчы і дзейнічаюць яго героі, у прыватнасці — будаўніцтва Салігорскага камбіната, апавесць атрымалася б больш цікавай.

Гаворачы аб літаратурнай крытыцы, Я. Брыль адзначае кнігу артыкулаў Р. Барозкіна «Паэзія праўды». Побач з нешматлікімі артыкуламі, азначнае прамоўца, ёсць у нас ужо і крытычныя кнігі, аўтары якіх парываюць з аднабоковым і вельмі моцным да наяднага часу захваленнем нашай літаратурнай мінуўшчынай. Ёсць ужо і прыкметныя поспехі ў тых крытыках, што больш увагі аддаюць праблемам сучаснасці. Можна згадаць добрым словам выданены летас кнігі А. Адамовіча «Культура творчасці» і Ул. Калесніка «Паэзія змагання», а таксама некаторыя, больш прычыпчовыя і жывыя, артыкулы і рэцэнзіі. Аднак станючага на крытычным фронце, на жаль, у нас пакуль што менш, чым адмоўнага, і тут нам больш патрэбны не першыя радасці, не падлікі дасягненняў, а самае сур'ёзнае размова аб рэзкім і неадкладным павароце нашых крытыкаў твораў да сучаснасці, да смелых, прычыпчовых, якіх па майстэрству рэцэнзіі, праблемных артыкулаў, кніг.

Заканчваючы даклад, Я. Брыль гаворыць:

Трымаючыся свайг тэмы, не магу не сказаць, што не варты нам і не трэба ствардзіць лішняга шуму вакол любой рэчы, напісанай на сучаснаму тэму. Гэты шум дрэнна дапамагае правільнаму выхаванню нашай творчай моладзі, а таксама, спрымаючы росквіту халтуры, расчаровае і адпалохае ад нашай літаратуры чытача, у якога добра выхаваны або проста здаровы густ. Такую чытачу даволі часта старэмае ўнушчыць, што добры твор — не проста добры твор, а пасрэдны — не проста пасрэдны, але, наколькі твор гэты напісаны на матэрыяле самым блізкім да нашага часу, — ён ледзь не эталон, узор сапраўднай літаратуры. Мы забываемся пры гэтым, што ў нас не толькі шматлікі, але і вялікі савецкі чытач, які, перш чым даравацца да нас, чытаў Талстога і Дікенса, Дастаеўскага і Сервантэса, Чэхава і Флабера, Горкага і Лу-Сіня. Мы як быццам не памятаем, што ў адзін час з намі пішуць Шалахаў і Аузаў, што кожны год прыносіць нам усё новыя імяны ўдальнікаў і пераможцаў высароднага спабар-

ніцтва вялікай арміі стваральнікаў савецкай літаратуры.

Не будзем жа забывацца пра нашы даволі сціплае — асабліва па прозе — месца ў гэтым усёважным спабарніцтве, не будзем так шчодра чапляць адзін на аднаго ўзлыма даўроўныя вяжкі, даваць адзін аднаму то поўную індульгенцыю, то дзева-настапціраццэнтную сідку на значнасць тэмы, на надраную арментацыю ў матэрыяле, на творчы маладосці і на заслужаную сталасць.

Давайце не будзем заідэалісці «слава» тых, што затыкаюць вушы або становіцца на дыбы, пацугішы слова крытыкі, а расчудена мелею ад асалоў, чуючы хоць і не шчыра, і не вельмі разумна, але ўсё ж такі пахвалу.

Да твораў па тэмы нашай сучаснасці трэба падыходзіць і не з манілаўскай уменскай, якая так падабаецца дзяцкам і

Любоў да яго музыкі

Да 150-годдзя з дня нараджэння Ф. Шапэна

НЯЗГАСНАЯ

22 лютага споўнілася 150 год з дня нараджэння геналяна сына польскага народа Фрыдэрыка Шапэна. Шапэн — класік польскай і сусветнай музыкі. Яго ролю ў гісторыі нацыянальнай культуры Польшчы можна параўнаць з ролю М. Глінкі для рускай музыкі. Абодва кампазітары былі стваральнікамі класічных нацыянальных мастацтваў. Шапэн — вялікі мастак-паэзія, гуманіст і драматург. Музыка яго сваімі карнінамі трывала звязана з народнымі песнямі і танцамі. Гэтая сувязь забяспечыла творам вялікага кампазітара нязгасную жыццёвую сілу, вечнае юнацтва і прыгожасць.

Як музыкант Шапэн фармаваўся ў 20-я гады XIX ст. — у Варшаве ў перыяд свайго жыцця. Гэта быў час абуджэння нацыянальнай самасвядомасці польскага народа, узмацнення барацьбы за палітычнае вызваленне, уздым нацыянальнай культуры. Сувязь з прагрэсіўнымі дзеячамі Польшчы таго часу — музыкантамі, літаратарамі, пастаянна цікавіўся ён народнай творчасцю спрыяла ўплыў на развіццё маладога музыканта, выхоўваў яго ў дэмакратычных тэндэнцыях. Ужо раней творы Шапэна вызначаліся яркім нацыянальным коларытам, блізкасцю да народных бытавых музычных форм.

Пачаткі 30-х гг. быў перыядам пэўных выпрабаванняў для Шапэна. Успыхнуўшае ў яго родным горадзе Варшаве паўстанне супраць рускага царства было жорстка падаўлена, у краіне ўсталявалася змрочная рэакцыя. Шапэн, які знаходзіўся ў гэты час далёка ад Польшчы, з болем у сэрцы ўспрыняў вестку аб паражэнні паўстанцаў. Прагрэсіўнае настроенаму музыканту нельга было вяртацца на радзіму. Кампазітар назаўсёды перасяліўся ў Парыж, які становіцца прытулкам для многіх польскіх эмігрантаў.

У таго часу пачынаецца новы перыяд творчэсця Шапэна. Яго пошук заўсёды накіраваны да Польшчы, ён у думках і сэрцы разам са сваім народам. Кампазітар становіцца неспяром нацыянальна-вызваленчага паўстання, нацыянальна-вызваленчага паўстання, нацыянальна-вызваленчага паўстання. Пачынаюцца творы, якія адлюстроўваюць трагічныя падзеі на яго радзіме. Як споведзь-прэзэнт мастака-паэзія нараджаюцца палымны драматычныя сюжэты до-міно, які атрымаў назву «эвалюцыянага», насычанае трагічным інтанацыйна-скерцамі-міно, эпічная балада соль-міно. Кампазітар уступае ў перыяд творчага росквіту, ствараючы ў 30—40-я гг. лепшыя свае творы.

Талант Шапэна правіўся пераважна ў галіне партыянальнай музыкі. Яго партыянальныя творы характарызуюцца

Любоў да яго музыкі

ца разнастайнасцю і багашцем тэм, музычных вобразаў. Апроч партыянальных вобразаў, у Шапэна вялікае месца займае лірычная тэма, тэма прыроды, пачуццў і перажыванняў чалавека.

У галіне партыянальнай музыкі Шапэн праявіў сабе сапраўдным наватарам. Абагульняючы традыцыі папулярных народна-бытавых жаўраў — мазурку, абаракку, куявяку, вальсаў, паланезаў, — ён надаў ім самастойнае мастацкае значэнне кампазітарнае і такім жанрам, як эцюд, прэлюдыя, «нахорны».

Для партыянальнай Шапэн пісаў не толькі мініятурныя рэчы, але і саны, фантазіі, а таксама канцэрты ў суправаджэнні з аркестрам. Развіваючы традыцыі Шуберта ў галіне акаваляйнай музыкі, польскі кампазітар стварыў жанр партыянальнай балоды. Шапэн сусветнага мастацтва а'яўляюцца яго вялікія чатыры балоды: соль-міно, фа-мажор, ля-бемоль-мажор і фа-міно. Шапэн надаў новае мастацкае значэнне жанру скерца, вывешыў яго з традыцыйных пэўных форм санат, сімфоній і зрабіў яго самастойным творам.

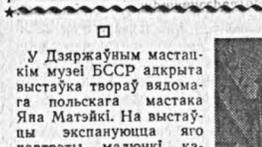
Наватарства Шапэна ў музычным мастацтве — не толькі ў новым тэм, машынных музычных форм або стварэнні музычных жанраў. Заслугі Шапэна праявіліся ў дэталістым удакладненні музычна-выразных сродкаў — мелодыі, гармоніі, лада, рытма, якія выраслі на аснове абагульняючай асаблівасцей народнай музыкі, ва ўзабачэнні партыянальнага стылю, ва ўзьдзеянні пэўнага выкарыстання мастацтва на больш высокі ўзровень.

З даўніх часоў творчасць Шапэна характэрна вялікай папулярнасцю ў Расіі. Высокую ацэнку творам Шапэна далі М. Глінка, А. Сяроў, В. Стасюў. Памяці Шапэна прысвяцілі свае творы М. Рымскі-Корсакаў (опера «Пан Ваявода»), А. Глазуноў (балетная сюіта «Шапэніада»), А. Лядуў (сімфанічная п'еса «Жалезная воля»), С. Рахманінаў (вар'яцыя для партыянальнага тэму прэлюдыя Шапэна до-міно). Судоўнікамі выкарыстанні творы Шапэна былі геналянамі рускай піяністыцы браты Ачтын і Мікалай Рубінштэйны, М. Балакірэў, С. Танееў, С. Рахманінаў і інш.

У СССР Ф. Шапэн — адзін з папулярных і любімых кампазітараў. Творы Шапэна шырока выкарыстоўваюцца ў канцэртах, па радыё, запісваюцца на грамафісцкіх, выдаюцца вялікімі тэрамі. З ліку савецкіх выканаўцаў, якія развіваюць традыцыі вялікіх рускіх музыкантаў, вылучылася плеяда таленавітых піяністаў, выдатных інтэрпрэтаў музыкі Ф. Шапэна. Сярод іх Л. Аборын, Я. Зак, У. Сафранік, Ю. Брускоў, Г. Гінзбург, Б. Давыдовіч і інш.

Любоў савецкіх людзей да музыкі Шапэна — сведчанне нашай глыбокай павагі да мастацтва братаў польскага народа.

К. СІПАЦАНЭВІЧ,
старшы выкладчык
Белдзяржанскай кансерваторыі.

К. СІПАЦАНЭВІЧ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрыта выстаўка твораў выдамага польскага мастака Яна Матэікі. На выставцы экспануюцца яго партрэты, малюнкi, карычэнтурны.

На адрывках: рэпрадукцыя з твораў Я. Матэікі. 1. Мікалай Калерскі (1473 — 1543). 1872 г. 2. Партрэт Вііты Кірхмэяер (Матэіка), даўні мастака, з канарэйкай, 1882 г.

ГЕРАІЧНЫ ЧАС ПАТРАБУЕ РАМАНТЫКІ

Новая п'еса Я. Пасава «Час любі і нявінасі» прысвечана гераічнаму змаганню савецкай моладзі супраць фашызму ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны.

Перадавая моладзь — камсамольцы (Ваня Сініца, Шура Міно, Анастоль Сяўрук) уключаюцца ў падпольны барацьбу, накіраваную супраць нямецкіх акупантаў. Узначальнае іх дзейнасць вопытным камуніст-падпольшчыкам, адзін з арганізатараў кіраўнікоў партызанскага руху Манкевіч. Ён жа накіроўвае на працу ў падпольны Кавалёва, аднаго з актыўных вайсковых моладзі, каб мець свайго разведчыка ў воражым лагэры. Апроч Манкевіча ніхто пра гэта не ведае. Таму суседзі, бацькі і сябры Кавалёва (нават хаханя дзядзька Шура) лічаць яго зраднікам.

Наглядаючы на такую складанасць умоў, Кавалёў, які выдэ дэвіную ігру падпольшчыка і «паліцаа», з гонарам выконвае цяжкае заданне. Такая вострая драматычная сітуацыя пакадавана ў аснову п'есы.

У развіцці сюжэта прыкметны некаторыя пралікі драматурга, звязаныя перш за ўсё з дзейнасцю Кавалёва. На нашу думку, Кавалёва неабходна было больш зблізіць з Манкевічам, які неправамерна адсутны на трэці п'еса. Тады б Кавалёў не выглядаў героём-адночкім, бо дзе б ні працаваў падпольшчык, ён ніколі не адчуваў сабе адночкім (як гэта часам мы заўважам у Кавалёва). Дычы за падзеямі, за вострымі драматычнымі сітуацыямі, аўтар часам забываецца на характары герояў, праз якія і павінны раскрыцца падзеі. У п'есе ж так атрымаецца, што там, дзе біграфія героя не ўкладаецца ў рамкі сюжэта, драматург звартаецца да рэтра-спецыякі, які б адступаючы ад пераважнага дзеяння твора. Аўтар выствяляе, які ў героі былі ўзаемаадносіны раней, а гэта выглядае нейкім камментарыем да дзеяння. Часам ён выкарыстоўвае сентаментальна-меладраматычны прыёмы (асабліва ў першых сценах хаханя моладзі) ці абмадульвае сваіх дзеючых асоб (пераважна адмоўных) адной чорнай фарбай, зважаючы свае мастацкія сродкі да плаката.

Слабая арганізацыя сюжэта і неакрашэнасць некаторых персанажаў прывялі драматурга і да жанравай недакладнасці. Спачатку аўтар думаў назваць свой твор трагедыяй, але ў сітуацыі Кавалёва трагічнага нічога няма.

Што ж прымусіла рэжысёра Л. Мазалеўскага ставіць гэтую п'есу? Перш за ўсё, мабыць, недохоп арыгінальнага твора для дэякі і юнацтва. І ў самім творы рэжысёр убачыў рацыянальнае зерне. Тэма гераізму ў час Айчыннай вайны знаходзіць у тэатры свайго гледача, таму што яна мае вялікае выхаваўчае значэнне.

У сцэнічным варыянце п'еса зра-

білася трохі страйнейшай. Пастаноўшчык асноўную ўвагу надаў абмадульцы станоўчых вобразаў, праз якія раскрываецца тэма любі і нявінасі савецкага чалавека ў гадзі вялікага выпрабавання. Ды і ў аўтарна гадзі вобразы ў працэсе дэпрацоўкі атрымаліся больш удалымі, чым адмоўнымі. Л. Мазалеўская імкнулася да стварэння гераіка-рамантычнага спекталя. Але літаратурны матэрыял не заўсёды даваў для гэтага магчымасць. Таму стварэнца ўражанне, што пастаноўшчык не да канца заставаўся паслядоўнай. У прыкватасці ў вытлумачэнні жанра драматычнага твора, і назвала яго проста п'есай, у той час, як акрашэннасць жанра спекталя значна аблегчыла б працу артыстам і сцэнастава б ансамбль спекталя, ад чаго пастаноўка магла зрабіцца больш мастацкі выразнай.

Не ўсюды рэжысёр ўдалося дамагчыся гэтай зладжанасці. І больш за ўсё гэта датычыцца напярэдня і сцен, якія адбываюцца перад другой заслонай. Іны мастацкі слаба звязаны з асноўным сюжэтам.

У спекталі ёсць некаторыя разрывы паміж гераіка-рамантычнымі сценамі і бытавымі. Калі ў дачыненні да станоўчых герояў рэжысёр ішла па лініі паглыблення іх прывабных рысаў, дык у адмоўных персанажах яна больш даверліва аўтару, вырашана іх прасталіна.

Але і ў абмадульцы станоўчых герояў не ўсё дэведзена да канца. Манкевіча і Сяўрука трэба было зрабіць больш актыўнымі, і тым самым лагер станоўчых герояў стаў бы мацэйшым. Вобраз хлопчыка Міны, які ён пераказаны ў спекталі, зусім не патрэбны, бо ён «не паключаны» да сюжэта. На жаль, тут віна і драматурга, які пакінуў гэты п'еса за сюжэтам, а рэжысёр нічога лепшага не мог прыдумаць, як паказаць, што хлопчык вельмі хоча дапамагчы партызанам.

Канцоўка спекталя таксама выклікае прычыннае. Кавалёва забівае Шура, дзядзька, якія калісьці кахала яго. Мы разумеем, што гэта зроблена для ўзмацнення драматычнага спекталя. Ды і ў жыцці яго магло так быць, але сюжэтам да гэтай развалкі драматычнага сітуацыі і развіцці вобраза не падвядзены. Таму смерць героя выглядае выпадковай.

У ігры акцёраў таксама адчуваюцца дзве лініі: з аднаго боку — гераіка-рамантычная (у гэтай манеры выкарыстанні ролі маладых партызан-падпольшчыкаў), з другога — бытавая, якая ў сваю чаргу — ў адным выпадку — з апагеем драматызму (у вобразе Кавалёва), у другім — сатыры (вобразы паліцаў і зрадніку).

Больш паслядоўны ў трактоўцы вобраза падпольшчыка-«паліцаа» Мікалай Кавалёва артыст П. Дубашынскі. Калі адкінуць некаторыя рытарычнасць артыста ў першых карцінах іа другой заслоны, у астатнім у вобразе пераважаюць гераіка-рамантычныя рысы над усім тым бытавым, што так актыўна прарываецца амаль у большасці выканаўцаў. Пераўвасабленнем акцёр валодае, таму ўсе яго паучыці здаюцца арганічнымі. Пры ўсёй канспірацыі Кавалёва, магчыма, трэба больш даверліва ставіцца да сястры Клары, што магло б зблізіць яго з сябрамі партызанамі і са сваёй сям'ёй. Прыліна, што Кавалёў наспражаны, але яму трэба абкружыць сабе бліжэйшымі людзьмі, на якіх у цяжкае хвіліну можна было б абалець. Але ў гэтым выканаўцу

могучы дапамагчы толькі драматург і пастаноўшчык. Артыстка Э. Зайцава глядач ведае па іншых спекталях. Яна не пазбаўлена лірыка-драматычных здольнасцей. У гэтай пастаноўцы Зайцава выдэ ролю надта стрымана, сухавата. Нам здаецца гэта таму, што выканаўца не наварыла ў асноўную калізію, у якую паставілі вобраз Шуры драматург з пастаноўшчыкам. Убачыла любімага чалавека ў форме паліцайскага і адразу пасварылася з ім, выкрасліла з свайго сэрца. Шура чалавек рэзкі. Але выканаўца не варту пазбаўляць гераічна развагі, глыбокага перажывання за любімага хлопца. Не адчуўшы глыбока вобраз, Зайцава першыя сцены (у якіх павінны яскрава раскрыцца пачуцці любі і нявінасі) праводзіць не ў лірыка-рамантычным плане, а ў сладажава-сентаментальнай танальнасці.

Ваня Сініца (артыст Б. Барысёнак) і Клава (артыстка Л. Шмафеева), на першы погляд, здаюцца аднолькавымі: гарачыя, метанакіраваныя, крышталіна-чыстыя. Але чым больш мы прыглядаемся да іх, тым больш пераканваемся, што гэта розныя чалавечыя натуры. Ваня — парывісты хлопчэ, арганізатар моладзі, бацьдэры, упэўнены ў тым, што ён робіць. У такім вобразе ў трактоўцы Б. Барысёна мы ўжо сустракаліся ў пастаноўцы Тэатра юнага гледача. Але ў гэтым выпадку характар адбываецца агульнаму кірунку спекталя, такім ён вылісяны і ў драматурга.

Фігура Клавы — драматычная, таму што на яе жыццёвым шляху больш розных пераходоў, чым на шляху Вані (і ў хаханні, і ў сям'і). З жаночых вобразаў Клава як у п'есе, так і ў спекталі ярыч за астатнімі. І поле дзейнасці ў яе большае. Выразна яна ў адносінах да бацькоў, у хаханні да Вані і ў нявінасі да дзядзькі Гарлачова. Але ў першых сценах з Ванем яна паўтарае тую ж пачуццё, што і артыстка Э. Зайцава, а ў адносінах да брата Мікалая Клава крыху пасіўна.

Бацькі Мікалы і Клавы ў сюжэтанай канве драматычнага і сцэнічнага твораў займаюць даволі значнае месца. Яны ў аснове драматычнага, а не проста бытавага, як часам выглядаюць у выканаўцаў. Драматызм тут трымаецца на тым, што ім сорамна перад людзьмі, якія лічаць іх зраднікам (бо сын пайшоў служыць у паліцыю). Вобраз маці Марыі Мікалаеўны (артыстка П. Ротар) больш складаны. Ёе лінія развіцця некалькі іроўна. Яна пад саім пачынае адноўнага стаўлення да іх саміх і пачынае разумець, што так нельга жыць. Ад сваяркісцісці гэтай настурна, ударна і трохі грубаватага жанчына пераходзіць да шырака перажывання. Вобраз бацькі (Яўгена Аляксеевіча (артыст В. Окалаў) аднастайны і патрабуе ад выканаўцы больш глыбокага псіхалагічнага вырашэння.

Г. Ручыскай іграе ролю пачаткова паліцыі Паўзана пустым і нікчэмным чалавекам, але плакатная яго літаратурная фактура не спрыяе больш глыбокаму вырашэнню вобраза артыстам. Шаржыраваны і Гарлачоў (артыст Б. Пісун) і Пяны (артыст К. Пельттар), а яны ж як ворагі павінны быць хітрэйшымі, тады б з імі і змагача было цяжэй.

Спекталь «Час любі і нявінасі» апавадэ пра цікавы і хваляючы падзеі. Але яго трэба было ставіць у жанры гераіка-рамантычнай драмы, тады б ён быў больш цэльным. Алясё СКАГОЎ.

На адрывках: Любоў Барысёна

СВЯТА ПЕРАДАВІКОЎ

У Чарнаўчыцах яшчэ ніколі не было такой урачыстасці. Задоўга да вечара ў клуб пачалі сыходзіцца людзі. З аддаленых вёсак калгаснікаў прывозілі на аўтамабілях.

Як кажуць, вёўнікамі ўрачыстасці былі моладзь. Гасціям вечара былі маладыя юнакі і дзяўчаты.

Прасторная зала Дома культуры перапоўнена. Дзе моладзь — там песні, вясёлая гамона.

— Сёння перадавых дзярак і свінара будучь унавоўваць, — гаворыць пажылы калгаснік, які завітаў у клуб.

— Ды не толькі жыццёва даць, — удакладняе дзядзька, якая сядзела побач.

— Чш... — перабівае юнак.

У зале ўсталявалася цішыня. На сцену выйшаў сакратар калгаснай камсамольскай арганізацыі Сяргей Сярко. За стол, засялы чырвоным абрусам, (гэты стол назвалі сталом гонару), сакратар запрашае перадавікоў калгаса.

Пад музыку і апладысменты за стол гонару заходзіць Мікалай Курчэда. Некалькі месяцаў назад яго ведалі як шафера, а цяпер ён брыгадэр палывовай брыгады. Побач з Мікалаем сядзіць брыгадэр-гаганявец Васіль Мікіцюк. Ганаровае месца

Камсамольца Любоў Барысёна пасля заканчэння сярэдняй школы працавала ў літэратурнай у школе. Затым яе прызначылі загадчыцай клубна-калгаснага клуба Кірава Калінінскага раёна. З таго часу яна прайшла два гады. Яна атрымавала гурты чытацка-спадарожніцкіх, у якіх прымаюць удзел усе імсамольскія калгасніцы. Яны шмат разоў выступалі з канцэртамі ў клубе, у брыгадах калгаса. Вялікую работу правяла Любоў па дачуначнае мастацтва-самалейнасці, у якой не толькі самі чытацкія актыўныя чытацкія сродкі, а і распаўсюджваюць ініцыятыву калгаснікаў. Камсамольцы калгаса выбралі яе сакратаром камсамольскай арганізацыі.

На адрывках: Любоў Барысёна

Фота Н. Салаўева. Фотатэхнік БЕЛТА.

ПЕРШАЯ КНІГА

Малады рускі празаік Валеры Высоцкі падрыхтаваў да выдання зборнік літаратурных фельетонаў. Секцыя літэратурнай абмеркавала першую кнігу празаіка.

З падрабязным разглядам твораў будучай кнігі выступіў рэдактар літэратурнай Беларуска-беларускага ўл. Жыжыка. Ён адзначыў, што кніга В. Высоцкага пакідае надзірае ўражанне. Письменнік мае знаходзіць цікавыя тэмы з жыцця школы, ведае псіхалогію дзяцей. Аб гэтым сведчаць такія яго творы, як «Санітар», «Любіць клубнік». Недахопам зборніка, на думку прамоўцы, з'яўляецца незавяршанасць некаторых фельетонаў.

На гэты ж недохоп указаў у сваім выступленні і Хв. Жыжыка.

Шмат слухных заўваг зрабіў аўтару старэйшы дзіцячы пісьменнік Аляксей Якімовіч. Ён адзначыў, што ва ўсё манеры пісьма пачынаючага празаіка адчуваецца добрае жаданне быць арыгінальным, лаканічным. Але ў пагоні за гэтымі далатанымі якасцямі ён часта забывае галоўнае — мастацкі бок твора. Таму і атрымалася, што замест яркага паказу падзеі, мы бачым сухі, паспешны пераказ. Няма стройных сюжэтаў. Характары герояў не паказаны ў развіцці, іх уявіць не абумоўлены індывідуальнымі псіхалагічнымі якасцямі. Зборнік перанасылены прывічанымі доўгымі, якіх чытач не бачыць у дзеянні.

— Цераз усе фельетоны Высоцкі праводзіць адны і тых жа герояў — адначасу М. Валасоў. — А таму, чытаючы зборнік, проста адзіліваецца тым непаслядоўнасці, якую дапускае аўтар, калі характарызавае перадавікоў. Галоўны герой кнігі пераважна дэдацца амаль на кожным кроку і амаль у кожным фельетоне выступае ў ролі. Ён у станоўчы, то адмоўны, то выдатны, то дзвоекны, то хімік, то санітар, то танцор, то забіяка і г. д. і г. д. Аб якім жа ільшым характары, пасля ўсёго, можна гаварыць?

Апроч таго, мове фельетонаў сухая, амаль на кожнай старонцы трапляюцца неўласцівыя рускай мове словозлучэнні.

М. Валасоў падрэмаў М. Гаммола, які таксама адзначыў, што ў кнізе няма цэльнага вобраза галоўнага героя.

В. Вітка звярнуў увагу аўтара на той факт, што ў яго фельетонах не халае гумару, смешнага. Гэта звычайны пераказ вясельных, штодзённых гісторыяў. А таму, на думку прамоўцы, няма ніякіх падстаў называць гэтыя кароценькі апавяданні фельетонамі.

П. Руцэцкі і Ул. Шахавец, якія зборнік выслушалі, адзначалі, што зборнік Высоцкага ў тым выглядзе, які ёсць зараз, вылаваць нельга. Аўтару трэба сур'езна даравацца многім з сваіх фельетонаў.

В. Высоцкі загідаўся з выказанымі яму заўвагамі.

На леныградскай сцэне

У Леныградскім акадэмічным тэатры оперы і балету імя С. Кірава адбыліся выступленні беларускіх артыстаў.

Саліст опернага тэатра В. Капярніскі прыняў удзел у оперы Вердзі «Травіята», у якой выканаў партыю Жэрмона.

У оперы П. Чайкоўскага «Чародзейка» выступілі заслужаныя артысты РСФСР і ТАССР В. Логінава (Кума) і В. Капярніскі (Князь).

Заслужаны артыст БССР А. Генералаў прыняў удзел у спекталі Сявродскага тэатра оперы і балету імя А. Луначарскага. Ён выканаў партыю Рыгалега ў аднайменнай оперы Вердзі.

Выступленні беларускіх спевакоў перад працоўнымі Леныграда і Сявродскага мелі поспех.

Галоўны рэдактар Янка ШАРАХОЎСКІ, Рэдакцыйны калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОВ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРШЭНОВІЧ (адказны сакратар), Валер ПРЫХОДЗЬКА, Раіман САРБІЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Іван ШАНЦІА, Рыгор ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у сераду і суботу.

БУДНІ САВЕЦКАЙ АРМІІ

Галоўны напрамак

Снег... Снег... Вадам вады другія суткі. Буйныя, калматыя сніжыні ўспіваюць яямлю. Беда-беда навочкам. Не відны дарогі, за адну ноч замяло знаёмны сцяжынкi, пратанцана да стральбішча. Бліжні лес нібы цюлем адгароджаны. Узгоркі, лагчыны, елкі-малалетки, на бяду салдатам, надзейна замаскаваў снігам.

Добра, што ветру няма. Нашалеўшы ўволю з вечара, ён часова прытаіўся ў нейкім вялікім рові і чакае часу для нападу.

На адрывках: на тактычных занятках.

— Тут мы будзем наступіць, — гаворыць свайм падначаленым маладшы сержант Акімаў. Злева направа — камандзір танка маладшы сержант Акімаў, зараджаючы радыё з Ібадаў, наводчык яфрытар Н. Апрышчанка, механік-вадзіцель першага класа сержант Ю. Ерастаў.

Фота Е. Кольчанкі.

— Правала, — сярэдзіта гаворыць маладшы сержант Бабенка суседу злева, радыёму Тараканаву. — У такое надвор'е нават танк можна прагледзець, а мішэнь...

Ухнуўшы ад нечаканасці, маладшы лейтэнант, масіўны, як і большасць танкістаў, Бабенка ўвадыў ў замяненую снегам яму.

Тараканаву ў згоду кінуў галоўна — праўда, каб яго згінела, гэткае вар'яцкае надвор'е — і дапамог маладшаму сержанту выбарца.

Бабенка аддыхаўся і закончыў: — А мішэнь, кажу, вельмі проста можна праверніць. Тут табе — то адліга, то мапеліца.

— На поўначы холадна, на поўдні гарача, — у тон таварышу, не ўтойваючы іроніі, праймаў Тараканаву. І ўжо сур'езна закончыў сваёй любімай прымаўкай: — Служба — праца, салдат — не гоіць. Абстраляемца не горш за іншых.

Бабенка ведаў, што «цішыня», суседзі, паказалі выдатны вынікі. Тут будзе да месца сказаць, што трываючыся не толькі маладшы сержант. Неспакойна было на душы ў Тараканаву, хваляваўся яфрытар Апрышчанка, лепшы наводчык у роне, перажываў радыё Ібадаў. Халадо падаступаў да сэрца іх таварышаў. Справа ў тым, што асабовы склад роты ўзяў на сябе абавязальнасць — усе стральбы выконваць толькі на «добра» і «выдатна».

І вось, гаворачы выкасовай мовай, падначаленыя капітана Сакалова ішлі на стральбішча, каб пацвердзіць, што слова воіна — цвёрдае слова.

...Побач з яфрытарам Апрышчанкам старанна кропчыць радыё Зейналхан Ібадаў. Тысячы кіламетраў падзяляюць Беларусь і Азербайджан, дзе нарадзіўся і вырас Ібадаў, ад